# Opdracht aan het NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies tot het uitvoeren van een verkenning

1. Inleiding

Naar aanleiding van publiciteit over de val van de VN-enclave Srebrenica in 1995[1] heeft de Tweede Kamer bij monde van het lid Ten Broeke, mede namens het lid Eijsink en met brede steun van andere fracties, op 30 juni 2015 aan de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie verzocht hiernaar onderzoek te doen. Naar aanleiding van dit verzoek heeft het kabinet, tegen de achtergrond van het in 2002 door het NIOD gepubliceerde rapport 'Srebrenica, een 'veilig' gebied', besloten een opdracht te verlenen aan het NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies (hierna: NIOD) om hieromtrent een verkenning uit te voeren. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd met de brief van de minister van Defensie van 16 december 2015 (Kamerstuk 26 122, nr. 43).

2. Opdrachtgever

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is opdrachtgever als politiek verantwoordelijke bewindspersoon voor de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, waar het NIOD deel van uitmaakt. Hij verleent deze opdracht aan het NIOD mede namens de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie vanuit hun politieke verantwoordelijkheid voor de Nederlandse betrokkenheid bij crisisbeheersingsoperaties in het voormalige Joegoslavië, inclusief de nasleep en de buitenlandspolitieke aspecten daarvan, sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw.

3. Reikwijdte van de opdracht

Het NIOD voert in 2016 een verkenning uit van bronnen en wetenschappelijke literatuur die beschikbaar zijn gekomen sinds de publicatie van het NIOD-rapport in 2002. Tevens brengt het NIOD in kaart welke nieuwe bronnen van buitenlandse overheden en internationale organisaties beschikbaar kunnen worden gemaakt.

De verkenning richt zich op de twee volgende onderwerpen:

- internationale politieke besluitvorming over het verlenen van luchtsteun (*air strikes* dan wel *close air support*) aan UNPROFOR, waaronder Dutchbat, voorafgaand en tijdens de val van de enclave Srebrenica, en in het bijzonder mogelijke afspraken hierover van eind mei 1995 tussen Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten;
- voorkennis bij westerse inlichtingendiensten over de Bosnisch-Servische aanval op de *safe area* Srebrenica, en over het exacte doel van deze aanval.

Op grond van de verkenning schetst het NIOD in een rapportage vervolgscenario's. Het kabinet neemt daarover vervolgens een besluit.

4. Toegang tot en gebruik van bronnen

De opdrachtgever en de daartoe geëigende bewindspersonen spannen zich in om de onderzoekers toegang te verlenen tot bronnen die van belang zijn voor het uitvoeren van de opdracht. De opdrachtgever en de genoemde bewindspersonen treden niet in de beoordeling of een bron daarvoor van belang kan zijn. Verdere bepalingen over de toegang tot en het gebruik van vertrouwelijke informatie zijn vastgelegd in het Protocol "Kennisnemen van informatie door NIOD" dat als bijlage bij deze opdracht is gevoegd. Indien over het gebruik van bronnen in een bepaald geval verschil van inzicht ontstaat, heeft overleg plaats tussen de bewindspersoon die deze informatie aangaat en de directeur van het NIOD.

---

[1] Het betreft publiciteit naar aanleiding van de tv-uitzending van Argos op 29 juni 2015 en de publicatie van het boek 'Veilige gebieden' van oud-minister van Defensie Voorhoeve.

5. Werkwijze

Het NIOD is onafhankelijk bij het uitvoeren van de opdracht. Bij het Instituut berust de verantwoordelijkheid voor het inrichten van de werkzaamheden ten behoeve van het uitvoeren van de opdracht en de inhoud van het eindrapport.

De onderzoekers van het NIOD die toegang krijgen tot gerubriceerd materiaal, ondergaan een veiligheidsonderzoek, uitgevoerd door de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. De locaties waar de onderzoekers actief zijn moeten voldoende zijn beveiligd. Verdere bepalingen over veiligheidsaspecten zijn vastgelegd in het Protocol "Kennisnemen van informatie door NIOD" dat als bijlage bij deze opdracht is gevoegd.

De verkenning, waarvan de voorbereidingen zijn begonnen in januari 2016, wordt afgesloten met een rapport dat wordt aangeboden aan de opdrachtgever. Het NIOD streeft ernaar de opdracht te voltooien in september 2016. Het NIOD informeert de opdrachtgever in juni 2016 over het tijdstip waarop het NIOD verwacht de opdracht te kunnen voltooien.

De documenten en door het NIOD tijdens het onderzoek gevormde archiefbescheiden die ten grondslag liggen aan het in 2002 gepubliceerde NIOD-onderzoek berusten momenteel grotendeels bij het NIOD. Ten behoeve van de verkenning ontsluit het NIOD dit archief. Na het voltooien van de werkzaamheden neemt het NIOD de met de verkenning samenhangende documenten en door het NIOD tijdens de verkenning gevormde archiefbescheiden op in een afzonderlijk archief. Beide archieven worden vervolgens overgedragen aan het Nationaal Archief voor zover het regime (art. 44) van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten zulks toelaat, en met in achtneming van het regime van de Archiefwet 1995 en van beperkende voorwaarden die op basis van artikel 15 van die wet kunnen worden gesteld door het ministerie dat die bescheiden heeft aangeleverd en door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als zorgdrager van door het NIOD gevormde archiefbescheiden na overdracht van deze archieven. Van de overdracht aan het Nationaal Archief zijn uitgezonderd de bescheiden ten aanzien waarvan door het ministerie dat die bescheiden heeft aangeleverd, is bepaald dat die bescheiden onder het beheer van dat ministerie blijven. Na afloop van het onderzoek zal het NIOD deze bescheiden retourneren aan het desbetreffende ministerie.

6. Publicatie van het rapport

Het NIOD legt het concept-eindrapport voor aan de opdrachtgever ter toetsing aan de in paragraaf 4 vermelde voorwaarden omtrent het gebruik van de bronnen. Na deze toetsing biedt het NIOD het rapport aan aan de opdrachtgever. Het NIOD draagt zorg voor het gereedmaken van het rapport voor publicatie. Publicatie door het NIOD heeft plaats op het moment dat het kabinet het rapport naar de Tweede Kamer stuurt of anders na zes weken na het aanbieden van het rapport aan de opdrachtgever. De resultaten van de verkenning zijn pas bespreekbaar door het NIOD in publicaties, lezingen of andere openbare media na publicatie door het NIOD zoals hiervoor omschreven.

7. Financiën

Het NIOD dient een gespecificeerde begroting in voor de uitgaven die gemoeid zijn met de te verrichten werkzaamheden. Het kabinet vergoedt de werkelijk gemaakte kosten op basis van nacalculatie met een maximum van € 500.000. Het NIOD staat ervoor in dat de opdracht voor ten hoogste dit bedrag wordt uitgevoerd.

*De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*

**Protocol "Kennisnemen informatie door NIOD"**
Bijlage bij: Opdracht aan het NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies tot het uitvoeren van een verkenning

Dit Protocol regelt het kennisnemen van informatie die berust bij de ministeries van Algemene Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Buitenlandse Zaken, Defensie en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap door het NIOD, in het kader van het verkennen van bronnen en wetenschappelijke literatuur die beschikbaar zijn gekomen sinds de publicatie in 2002 van het NIOD-rapport 'Srebrenica: een 'veilig' gebied'.

1. In dit Protocol wordt verstaan onder minister: de minister-president, minister van Algemene Zaken, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de minister van Buitenlandse Zaken, de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap onderscheidenlijk de minister van Defensie.

2. De minister verleent binnen de kaders van de onderzoeksopdracht alle medewerking aan het NIOD, waaronder begrepen de toepassing van artikel 86, tweede en derde lid, van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002. De minister instrueert het onder hem ressorterende personeel alle wettelijk mogelijke medewerking te geven aan het NIOD, en gevraagde gegevens (documenten en andere gegevensdragers) en inlichtingen (mondelinge informatie) conform het onderhavige protocol aan het NIOD ter beschikking te stellen. Het ter beschikking stellen van gevraagde gegevens heeft plaats door middel van het verstrekken daarvan of, indien noodzakelijk, het verlenen van inzage ter plaatse. Voor zover dat in zijn vermogen ligt, draagt de minister er ook zorg voor dat door voormalige medewerkers en andere personen die betrokken waren bij de te onderzoeken aangelegenheden maar thans niet meer onder hem ressorteren, alle mogelijke medewerking wordt gegeven.

3. Met betrekking tot informatie afkomstig van buitenlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten die is onderworpen aan de derdepartijregel[2] (third party principle) dan wel informatie onderworpen aan bindende bondgenootschappelijke of internationale afspraken, hebben het verstrekken van en het verlenen van inzage in de desbetreffende informatie aan het NIOD, alsmede het publiceren van de desbetreffende informatie door het NIOD, slechts plaats indien van de desbetreffende buitenlandse dienst of partner daarvoor toestemming is verkregen. Met betrekking tot notulen van de ministerraad geldt de regeling die is gehanteerd ten behoeve van het in 2002 gepubliceerde rapport. Dit laat onverlet dat het NIOD inzage kan krijgen in notulen van de ministerraad die na de gebruikelijke termijn van twintig jaar zijn te raadplegen ten behoeve van (wetenschappelijk) onderzoek.

4. Het NIOD is verplicht de verkregen informatie die daarvoor gelet op de artikelen 10 en 11 van de Wet openbaarheid van bestuur en de artikelen 15, 85 en 86 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 in aanmerking komt, vertrouwelijk te behandelen, te archiveren en staatsgeheime informatie te beveiligen overeenkomstig het bepaalde in het Besluit voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst – bijzondere informatie (VIR-BI). De werkomgeving waar dergelijke informatie wordt bewaard of verwerkt, dient te voldoen aan de bepalingen van het VIR-BI, waaronder:

- er is een afgesloten werkruimte met beheerde toegangsautorisatie en logging, met een kluis,
- er is een beveiligd computernetwerk dat niet aan andere netwerken (inclusief internet) is gekoppeld,

---

[2] De in het verkeer tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten gehanteerde regel dat gegevens die men van elkaar ontvangt alleen voor eigen gebruik mogen worden aangewend en niet zonder vooraf verkregen toestemming van de verstrekkende dienst aan derden mogen worden verstrekt (ook wel aangeduid als derdepartijregel).

- er worden geen documenten en andere gegevensdragers achtergelaten op de werkplek (clean desk policy),

- er heeft geen duplicatie van departementaal vertrouwelijke en staatsgeheime documenten en gegevensdragers plaats, of verzending per e-mail buiten het beveiligde computernetwerk zoals hierboven bedoeld,

- departementaal vertrouwelijke en staatsgeheime documenten en gegevensdragers blijven in de hiervoor genoemde afgesloten werkruimte van het NIOD,

- alle gegevensdragers zijn goedgekeurd door het ministerie van Defensie en beveiligd met een sterk wachtwoord en bij voorkeur met encryptie.

5. Op de door het NIOD bij deze verkenning in te zetten en ingezette personen rust in dit verband een geheimhoudingsplicht, ter zake waarvan zij een geheimhoudingsverklaring dienen te ondertekenen.

6. De functies van de personen van het NIOD die met deze verkenning worden belast en die toegang krijgen tot gerubriceerd materiaal, worden voor de duur van deze activiteiten conform het bepaalde in artikel 3 van de Wet veiligheidsonderzoeken aangewezen als vertrouwensfuncties A (functies waarbij kennis mag worden genomen van tot en met Stg. (Staatsgeheim) ZEER GEHEIM gerubriceerde informatie). De Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) voert het benodigde veiligheidsonderzoek uit voor het kunnen afgeven van de verklaringen van geen bezwaar die vereist zijn voor het vervullen van deze functies. Voor het kennisnemen van informatie die nationaal dan wel door de Navo of andere internationale organisaties is gerubriceerd, door personen die in opdracht van het NIOD in het kader van deze verkenning werkzaamheden uitvoeren en naar wie geen veiligheidsonderzoek is uitgevoerd, dient vooraf toestemming aan het bevoegd gezag te worden gevraagd, in casu de Secretaris-generaal van het ministerie van Defensie.

7. Het toezicht op de naleving van de beveiligingsvoorschriften wordt uitgevoerd door de MIVD/Industrieveiligheid overeenkomstig de Algemene Beveiligingseisen voor Defensieopdrachten (ABDO 2006). Voor aanvang van de opdracht, voor zover dit de opslag of verwerking van gerubriceerd materiaal betreft, dient de MIVD een ABDO-certificaat te verstrekken aan het NIOD ten aanzien van de desbetreffende werkomgeving.

8. De minister wijst een ambtenaar aan als aanspreekpunt voor het NIOD. Het ter beschikking stellen van informatie aan het NIOD vindt altijd plaats door tussenkomst of in aanwezigheid van deze ambtenaar of diens plaatsvervanger.

9. Het concept-rapport en andere door het NIOD in het kader van deze verkenning vervaardigde stukken worden voor zover daarin als staatsgeheim gerubriceerde informatie is verwerkt, vóór openbaarmaking ter inzage aan de minister gegeven om te bezien of in de desbetreffende passages staatsgeheime informatie is vastgelegd. Indien dat naar de mening van de minister het geval is, heeft daarover overleg plaats tussen de minister en de directeur van het NIOD. Tot het moment dat over openbaarmaking is beslist, behandelt het NIOD deze passages vertrouwelijk conform het rubriceringsniveau van de desbetreffende passage.

10. Indien over de toepassing van dit protocol in een bepaald geval verschil van inzicht ontstaat, heeft overleg plaats tussen de minister en de directeur van het NIOD.